

HAYALİ İHRACATIN YENİ ADI: DAHİLDE İŞLEME REJİMİ... TOPRAK MAHSULLERİ OFİSİ VE TÜRKİYE ŞEKER FABRİKALARI A.Ş.'NİN GÖREV ZARARLARININ NEDENİ

• Abdullah ÇAVUŞ •

Vergi Denetmeni • Yolsuzlukla Mücadele Derneği Başkanı

- GİRİŞ:

2005 yılında Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO) tarafından, Dahilde İşleme Rejimi (DİR) kapsamında **2.923.378 ton buğday satışı yapılmış, bu satış nedeniyle TMO'nun 2005 yılı görev zararı 733.847.000,00 YTL** olmuştur.¹ Bu zarar; TMO'nun iç satış fiyatının; DİR kapsamındaki satış fiyatının bir katı olmasından kaynaklanmaktadır. DİR kapsamında yapılan satışlarda, bu aradaki fiyat farkı TMO'nun görev zararı sayılmaktadır. Bu zarar ise Hazine tarafından karşılanmaktadır. Bir başka deyişle kayıt dışı ekonominin %60 olduğu ülkemizde bin bir zorlukla toplanan vergilerden karşılanmaktadır. DİR kapsamında 2005 yılı içerisinde Irak'a yapıldığı belirtilen buğday unu ihracatlarının incelenmesi ve soruşturulması sonucunda Gümrük Teftiş Kurulu tarafından, hayali ihracat yapıldığı, bu ihracatlar nedeniyle **150.000.0000 kg** buğdayın DİR kapsamında haksız yere TMO'dan yarı fiyatına satın alındığı, bu satıştan dolayı Devletin 30.000.000 USD zarara uğratıldığı tespit edilmiş ve ilgili savcılıklara suç duyurusunda bulunulmuştur. Firmaların Devletten almış olduğu vergi iadeleri ve banka kredileri eklendiğinde Devletin uğramış olduğu zarar daha da artacaktır. Ayrıca bahse konu Teftiş Kurulu tarafından Irak'a yapılan buğday unu ihracatlarının incelenmesine devam

edilmektedir.

Türkiye Şeker Fabrikalarının, Dahilde İşleme İzin Belgesi (DİİB) kapsamında piyasa fiyatının çok altında yapmış olduğu şeker satışlarından dolayı oluşan zararlar da görev zararı sayılıp, Hazine tarafından karşılanmaktadır. Türkiye Şeker Fabrikalarının 2001, 2002, 2003 ve 2004 yıllarında, DİİB kapsamındaki yurtiçi satışları tutarı ve ihracat kayıtlı satışlarından kaynaklanan görev zararının toplam tutarı **2.068.829.301,78 YTL**'dir.

DİİB kapsamında Türkiye Şeker Fabrikaları tarafından imalatçı-ihracatçılara teslim edilip de yurt dışı edilmeyen toplam miktar **191.668,24 ton**'dur.² Türkiye Şeker Fabrikaları tarafından yurt içi satış ile DİİB kapsamında yapılan satışlarda yaklaşık olarak 400-500 \$ bir fark olduğu göz önüne alındığında Türkiye Şeker Fabrikaları'nın toplam görev zararı **80.000.000 USD**'dir. Tabi ki bu rakamlar Türkiye Şeker Fabrikaları tarafından tespit edilen rakamlardır. Gümrük Teftiş Kurulu, Gümrükler Genel Müdürlüğü Kontrolörleri vb. denetim elemanlarınca tespit edilen bu kapsamdaki kaçakçılığa ilişkin rakamlar da eklendiğinde, bu rakamların ulaşacağı büyüklüğü düşünmek bile rahatsızlık verici bir durum olmaktadır.

Ayrıca Yolsuzlukların Sebeplerinin, Sosyal ve Ekonomik Boyutlarının Araştırılarak

¹ Bu rakamlar Devlet Denetleme Kurulu'nun 2006/3 sayılı 22/03/2006 Raporundan alınmıştır.

² Bu rakamlar Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş.'nin faaliyet raporlarından alınmıştır.

Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu (10/9) Raporunun ikinci kısmında; DİR kapsamında sahte gümrük belgesi düzenlenmesi veya vergisiz olarak getirilen eşyanın yeniden ihraç edilmemesi yollarıyla **300.000.000.-USD ve 25.000.000,00 YTL** değerindeki muhtelif eşyanın, kaçakçılığının yapıldığı ortaya konulmuştur. Tabi bu rakamlar 1998-2002 yılları arasındaki rakamlar olup, sürekli artmaktadır.

Yukarıdaki rakamlar özetlendiğinde;

DİİB kapsamında 1998-2002 yılları arasında **300.000.000 USD ve 25.000.000,00 YTL** değerinde muhtelif eşyanın, kaçakçılığının yapıldığı,

TMO'nun 2005 yılında DİİB kapsamında yapmış olduğu buğday satışlarından dolayı toplam **733.847.000,00 YTL görev zararının olduğu, DİİB kapsamında 150.000.000 ton buğday ununun ihraç edilmediği,**

Türkiye Şeker Fabrikalarının 2001, 2002, 2003 ve 2004 yıllarında, DİİB kapsamındaki yurtiçi satışları ve ihraç kayıtlı satışlarından kaynaklanan görev zararının toplam tutarının **2.068.829.301,78 YTL** olduğu, DİİB kapsamında Türkiye Şeker Fabrikaları tarafından imalatçı-ihracatçılara teslim edilip de yurt dışı edilmeyen şeker miktarının ise **191.668,24 ton** olduğu anlaşılmaktadır.

DİR'den yararlanmak için DİİB gerekmektedir. Ülkemizde 1996-2004 yılları arasında, Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından toplam 36.441 adet DİİB verilmiştir. Avrupa Birliğine üye ülkelerin tamamında 1996-2004 yılları arasında verilen belge sayısı 3.014 tür. Belge sayısının, Avrupa Birliği ülkelerinin tamama verilen sayıdan on kat fazla olmasına karşın, ülkemizin dış ticaret açığı sürekli artmaktadır. Yukarıdaki rakamlar incelendiğinde bu sistemin haddinden fazla suistimale uğratıldığı ortaya çıkacaktır.

2-TÜRKİYE'DE DAHİLDE İŞLEME REJİMİ UYGULAMASI VE AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİ İLE KARŞILAŞTIRMA:

Dahilde İşleme Rejimi; Gümrük Mevzuatına, 25.12.1995 tarihli 95/7615 sayılı Dahilde İşleme Rejimi Kararı ile 01.01.1996 tarihinden geçerli olmak üzere girmiş, günümüze kadar bir çok değişiklik yapılmış, en son 2005/8391 sayılı Dahilde İşleme Rejimi Kararı ve bu Karara dayanılarak çıkartılan tebliğlerle düzenleme yapılmıştır.

Dahilde İşleme Rejimi; ithal eşyalarının, gümrük vergileri ve diğer mali yüklerle ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmadan, yurt içinde işleme faaliyetlerine tabi tutulup, bu faaliyetler sonucunda elde edilen işlem görmüş ürünlerin ihraç edilmelerine ya da serbest dolaşımda bulunan eşyanın (Türkiye Şeker Fabrikalarından veya Toprak Mahsulleri Ofisinden temin edilen şeker ve buğday vb.) yurt içinde işleme faaliyetlerine tabi tutularak, elde edilen işlem görmüş ürünlerin ihraç edilmesi halinde, vergilerin geri ödenmesine imkan veren bir uygulamadır.

Buradaki amaç; Dünya piyasa fiyatlarından hammadde temin etmek suretiyle ihracatı arttırmak, ihraç ürünlerine uluslararası piyasalarda rekabet gücü kazandırmak, ihraç pazarlarını geliştirmek ve ihraç ürünlerini çeşitlendirmektir.

DİİB'ler, Türkiye Gümrük Bölgesinde yerleşik firmalara; Dilekçe, Dahilde İşleme Proje Formu, İhraç Ürünleri ile ilgili Hammadde Sarfiyat Tablosu, Kapasite Raporu, Ticaret Sicil Gazetesi örneği, İmza Sirküleri gibi belgelerle Dış Ticaret Müsteşarlığına (İhracat Genel Müdürlüğü) müracaat etmeleri üzerine; ithal eşyasının, işlem görmüş ürünlerin üretiminde kullanıldığının tespiti mümkün olması, Türkiye Gümrük Bölgesindeki üreticilerin temel ekonomik çıkarlarının olumsuz etkilenmemesi, işleme faaliyetinin katma değer oluşturan ve kapasite kullanımını arttıran bir faaliyet olması gibi kriterler

çerçevesinde değerlendirilerek verilir. Düzenlenen DİİB'lerin birer nüshası Gümrük Müsteşarlığı (Gümrükler Genel Müdürlüğü), ilgili İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği ve firmaya gönderilir.

DİİB'lerin süreleri sektörüne göre 12 (on iki) aya kadar tespit edilebilir ve azami 3 (üç) ay ek süre verilebilir. Belge süresinin başlangıcı, DİİB'in tarihidir. Süre sonu ise belge süresi bitiminin rastladığı ayın son günüdür. Ancak Yolsuzlukların Sebeplerinin, Sosyal ve Ekonomik Boyutlarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu (10/9) Raporunun ikinci kısmında yer aldığı üzere; bahse konu süreler, DİR kararları ve tebliğlerinin sık sık değiştirilerek, DİİB'lere sürekli ek süre verilmesi nedeniyle, sürekli uzatılmaktadır. Tabi ki bu durumda ise, firmalar taahhütlerini yerine getirmeyerek sürekli yeni hak beklentileri içine girmekte, işlemler yıllarca devam etmekte, kamu alacağı işlem tarihine göre çok geç doğmakta ve zamanla takibi imkansızlaşmaktadır.

Doğrudan ihracat yapılması için 1996 ile 2004 yılları arasında verilen DİİB'lerin (İhracat Teşvik Belgeleri) sayıları ve bu belgelere ilişkin veriler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Yıllar	Verilen Belge Sayısı	Kapanan Belge Sayısı	İhracat Gerçekleşme	Belge Kapatma
1996	2.382	2.100	%85,29	%88,16
1997	4.108	3.605	%83,90	%87,76
1998	4.119	3.550	%80,93	%86,19
1999	3.700	3.219	%85,10	%87,00
2000	3.979	3.491	%88,05	%87,74
2001	4.242	3.802	%92,63	%89,63
2002	4.174	3.613	%102,76	%86,56
2003	4.769	3.255	%102,30	%68,25
2004	4.968	923	%100,50	%18,58
TOPLAM	36.441	27.558	%91,55	%75,62

Avrupa Birliği ülkelerinde verilen DİİB'ler bazı ülkeler bazında aşağıda gösterilmiştir.

ÜLKE	1995	1996
İNGİLTERE	713	1109
AVUSTURYA	552	183
İSPANYA	392	231
FRANSA	309	138
HOLLANDA	244	479
İTALYA	216	263
BELÇİKA	186	339
ALMANYA	150	160
YUNANİSTAN	119	103
FİNLANDİYA	70	262
PORTEKİZ	63	83
TOPLAM	3014	3350

Avrupa Birliğinde 11 ülkede verilen DİİB sayısının, Türkiye'de bir yılda verilen toplam DİİB sayısının bile altında olduğu yukarıdaki tabloda görülmektedir.

Avrupa Birliği mevzuatına bakılacak olursa; Avrupa Birliği'ndeki uygulamaya göre verilecek izin, Avrupa Birliği gümrük kodunun 116-117 ve Yönetmeliğin 551-567'inci maddelerinde düzenlenmiştir.

AB mevzuatına göre; Dahilde İşlemeyle ilgili işleme faaliyetlerini yapan ya da yaptıran kişinin yazılı olarak (Dahilde İşleme İzni Başvuru Formu doldurmak suretiyle), işlemin gerçekleştirileceği üye ülkenin gümrük idaresine başvurması gerekmektedir.

Uygulama Yönetmeliğinin 552'nci maddesine göre, iznin verilebilmesi için işleme tabi tutulacak eşyalarla karşılaştırılabilir hiçbir eşyanın AB'de üretilmemiş olması, yeterli miktarda bulunmaması, AB'deki üreticiler tarafından uygun bir süre içinde sağlanamaması, fiyat açısından ekonomik olmaması ya da kalite bakımından yetersiz olması gerekmektedir.

Bunun yanında, Avrupa Birliği'nde iznin geçerlilik süresi; gümrük idareleri tarafından başvuru sahibinin ekonomik koşullarına ve özel ihtiyaçlarına göre belirlenir ve tespit edilen bu sürenin iki yılı aşması durumunda, bu iznin verilmesinde esas alınan şartlar periyodik aralıklarla gözden geçirilir.

AB ülkelerinde de ekonomik etkili bir gümrük rejimi olarak uygulanan bu sistemin, bu ülkelerin ihracatındaki payı %05 – 06 düzeyinde iken, Türkiye'de %50 düzeyine ulaşmıştır.

DİİB sahibi firmaların; belge süresi sonundan itibaren 3 ay içerisinde, DİİB'in aslı, Gümrük Beyannamelerinin asılları, Döviz Alım Belgesinin aslı, İhraç Ürünleriyle İlgili Hammadde Sarfiyat Tablosu, İthalat ve İhracat Listeleri gibi belgelerle birlikte, belge bazında ihracat taahhüdünü kapatmak için İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliklerine müracaat etmeleri gerekmektedir.

DİİB ihracat taahhütlerinin; belge şartlarına göre ithal edilen hammadde, yardımcı madde, yarı mamul, mamul ile ambalaj ve işletme malzemelerinin, belgede kayıtlı ihraç mamulünün üretiminde kullanıldığının tespiti ve döviz kullanımı oranının aşılmamış olması kaydıyla kapatılması gerekmektedir.

İlgili İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği, ithal edilen eşyaların ihraç edilen mamullerin üretiminde kullanıldığının ve ihracat, ithalat işlemlerinin DİİB'de belirtilen şartlara uygun olarak gerçekleştirildiğinin tespiti halinde ihracat taahhüdünü kapatarak ilgili mercilere bilgi verir.

İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliklerinin kuruluş ve işleyişleri 93/4614 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile düzenlenmiştir. İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterlikleri; tarım ile ilgili sektörlerde son iki takvim yılında toplam 500.000 USD tutarında ihracat yapan en az 50 ihracatçının asgari 25.000.000 USD, sanayi ile ilgili sektörlerde ise son iki takvim yılında toplam 1.000.000 USD tutarında ihracat yapan en az 50

ihracatçının asgari 50.000.000 USD ihracat gerçekleştiren ve bu durumu gümrük beyannameleri ile tevsik eden veya resmi dış ticaret istatistiklerine ilişkin kayıtlarla teyit edilen firmaların yapacakları başvuruya istinaden, Müsteşarlığın teklifi üzerine Bakanlık onayı ile kurulurlar. Ye ihracatçı firmaların temsilcilerinden oluşan genel kurul tarafından, Genel Sekreterliğin yönetim ve denetim kurulları seçilir.

Burada dikkati çeken uygulama ihracat taahhütlerinin, yarı kamusal nitelikteki ihracatçı birliklerince kapatılmasıdır. Mevcut uygulamada bir çok DİİB ihracat taahhüt hesabı, sahte belgelerle kapatılabilmektedir. DİR sisteminde çok önemli olan ihracat taahhüt hesaplarının kapatılması, ihracatın gerçekleşip gerçekleşmediğinin takibi, DİİB'lerde ihracat taahhüt miktarları ve eşya cinsleri, ihracat miktarının revize edilmesi vb. çok önemli görevlerin yüklenmiş olan kurumun, bu işleme taraf olan ihracatçı firma temsilcilerinden oluşması, kötü niyetli kişilerin sistemin zayıf yönlerinden yararlanma olasılığını son derece artırmaktadır.

Avrupa Birliği'ndeki uygulamada; izin sahibi ihraç süresinin dolmasından 30 gün sonra, gümrük kontrol bürosuna yeniden bir ibra senedi verir. İbra senedinde, iznin referans numarası, ithal eşyalarının miktarları ve rejime giriş beyanının referans bilgileri, ithal eşyalarının tarife pozisyonları gibi bilgiler yer alır. İzin sahibi, gümrük kontrol bürosuna, malların serbest dolaşıma girişine ilişkin kuralların uygulanması için gerekli olan her türlü belgeyi de vermesi gerekmektedir.

3- DAHİLDE İŞLEME REJİMİ KAPSAMINDA YURT İÇİNDEN TEMİN EDİLEN HAMMADDE VE MALZEMELER VE BU DURUMUN ÜLKEMİZ EKONOMİSİNE OLUMSUZ ETKİLERİ:

İhraç edilecek ürünlerin üretiminde gerekli olan hammadde, yardımcı madde, yarı mamul, mamul ve ambalaj malzemeleri, ithal

edilebileceği gibi, yurt içinden de temin edilebilir. Yurt içinden alımda iki tür uygulama vardır. Birincisi Türkiye Şeker Fabrikalarından şeker temini, ikincisi ise TMO'dan buğday, çeltik vb. ürün teminidir.

3.1 DAHİLDE İŞLEME REJİMİ KAPSAMINDA TÜRKİYE ŞEKER FABRİKALARI A.Ş.'DEN TEMİN EDİLEN ŞEKER VE GÖREV ZARARLARININ OLUŞMASI:

Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş. Genel Müdürlüğü tarafından, imalatçı ihracatçı firmalara ucuz fiyatla ihraç kaydıyla veya DİİB kapsamında yapılan şeker satışları, 92/23 sayılı Para Kredi Koordinasyon Kurulu Kararı çerçevesinde yapılmakta olup, şeker satışlarında, mukavelelerin yapıldığı tarihteki, Paris ve Londra şeker borsalarında oluşan fiyatların ortalamasına ton başına navlun bedeli olarak 55 USD ilave yapılarak, USD fiyatına endekslenen fiyat esas alınmaktadır. Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş.'nin mukavele tarihindeki yurt içi satış fiyatı ile yukarıda açıklandığı şekilde belirlenen şeker fiyatı arasındaki fark ve mukavele tutarının yüzde yirmisi nispetinde teminat, Türkiye Şeker Fabrikalarınca mukaveleyi imzalamadan önce alınmaktadır. Bu teminatlar, satın alınan şekerden imal edilen mamullerin ihraç edildiğinin belgelenmesinden sonra iade edilmektedir.

Öte yandan, 4/4/2005 tarihli ve 2005/8705 sayılı Kararnameyle; 12/12/2001 tarihli ve 2001/3372 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile getirilen Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş.'nin doğan ve/veya doğacak görev zararlarının Hazinece karşılanması uygulanmasına son verilmiştir. Bu nedenle, 2002 ve daha sonraki yıllarda üretilen şekerin ihracı (ihraç kayıtlı ve doğrudan şeker fabrikalarınca ihracı) görev zararı kapsamı dışına çıkarılmıştır.

Bu konuya ilişkin olarak 24/04/2003 tarih 2003/T-8 sayılı Yüksek Planlama Kurulu Kararı

ile; şeker stoklarının azaltılabilmesi yönünde doğabilecek zararın Türkiye Şeker Fabrikalarından karşılanması kaydıyla, ihracat dahil her türlü tedbirin alınması hususunda Türkiye Şeker Fabrikaları Yönetim Kurulu yetkili kılınmıştır.

2004 yılında 92.413 ton kristal şeker, yurtiçi ihracatçı firmalar aracılığıyla ihraç edilmek amacıyla, ihraç kaydıyla teslim edilmiştir. Teslim edilen şekerden 15 tonunun ihracı gerçekleşmediğinden fiilen ihraç edilen şeker miktarı 92.398 ton olmuştur. Bu miktar şekerin 90.188 tonu 24/04/2003 tarih ve 2003/T-8 sayılı Yüksek Planlama Kurulu Kararı gereğince, doğacak zararın Türkiye Şeker Fabrikalarının bünyesinde kalması kaydıyla ihraç edilmiştir

Son 5 yılda gerçekleştirilen şeker ihracıyla ilgili bilgiler aşağıda gösterilmiştir. 2002 ve daha sonraki yıllarda üretilen şekerin ihracı (ihraç kayıtlı ve doğrudan şeker fabrikalarınca ihracı) görev zararı kapsamı dışına çıkarıldığından, 2002 den sonraki ihraç miktarlarında bir azalma olduğu gözlenmektedir.

YILLAR	ARACI TÜRK FİRMALARIN YAPTIĞI İHRACAT (TON)	TEŞEKKÜLCE DOĞRUDAN İHRAC EDİLEN (TON)	TOPLAM (TON)
2000	490.593	86.273	577.616
2001	664.432	227.856	894.458
2002	80.975	3.500	90.776
2003	180.586	3.250	191.911
2004	92.398		92.398

Bünyesinde şeker ihtiva eden mamulleri üretilip, bu mamulleri DİİB kapsamında ihraç eden imalatçı-ihracatçı firmalara, 92/23 sayılı Para Kredi ve Koordinasyon Kurulu Kararı ve T.C.Şeker Kurulu'nca belirlenen esaslar dahilinde, Dünya Beyaz Şeker borsa fiyatlarına 35 USD/ton, (05.10.2004 tarihinden itibaren 55 USD/ton) ilavesiyle oluşan fiyatlardan, 114.135,014 ton şekerin satışı yapılmıştır.

Türkiye Şeker Fabrikaları tarafından DİİB kapsamında satışı yapılan şeker miktarları aşağıdaki gibidir.

YILLAR	TSESLİMAT (TON)	TAAHHÜT HESABI KAPANAN MİKTAR (TON)
1997	66.652,400	1.195,600
1998	95.757,500	29.555,850
1999	110.524,250	84.090,179
2000	90.996,900	59.607,450
2001	78.479,100	99.529,000
2002	97.586,450	89.327,150
2003	137.558,000	89.382,271
2004	114.135,014	129.083,600
TOPLAM	791.689,614	581.771,100
2000-2004 yılları Kısmi Kapananlar		4 798,625
TOPLAM		586.569,725

Türkiye Şeker Fabrikaları tarafından DİİB kapsamında teslim edilip de ilgili ihracat taahhüt hesapları kısmen kapatılan miktarlar aşağıdadır.

	MİKTAR/TON
-2001 yılı kısmi kapanan	1 239,601
-2002 yılı kısmi kapanan	1 495,030
-2003 yılı kısmi kapanan	1 387,281
-2004 yılı müeyyideli kapanan	6 678,139
	10 800,050

1997-2004 döneminde teslimat yapılan belgelerden 35 adedi değişik tarihlerde Dış Ticaret Müsteşarlığı'nca iptal edildiğinden, bu belgeler karşılığı teslim edilen 13 451,650 ton şeker için belge sahibi firmalara müeyyide uygulanmıştır. Görev zararı kapsamında kapanan toplam miktarın 72.061,929 ton olduğu, 31.12.2004 itibariyle taahhüt hesabı kapanmayan şeker miktarının ise; görev zararı kapsamında açık kalan belge kapsamı şeker miktarının 45.181,768 ton, görev zararsız açık kalan belge kapsamı şeker miktarının 146.486,471 ton olduğu belirlenmiştir.

Bir başka deyişle, DİİB kapsamında imalatçı-ihracatçılara teslim edilip de yurt dışı edilmeyen ve Türkiye Şeker Fabrikası kayıtlarına göre tespit edilen toplam miktarın 191.668,24 ton olduğu görülmüştür. Burada Devletin zararı, yurt içi satış ile DİİB kapsamında yapılan satışlarda yaklaşık olarak 400-500 USD'lik bir fark olduğu göz önüne alındığında; yaklaşık olarak 80.000.000 USD olmuştur. Tabi ki bu rakamlar, yazımızın önceki bölümlerinde açıklandığı üzere, Türkiye Şeker Fabrikaları tarafından tespit edilen rakamlar olup, çeşitli incelemeler sonucunda tespit edilen rakamlar da eklendiğinde, bu rakamlar daha da büyümektedir.

Aşağıdaki tabloda uluslararası beyaz şeker borsa fiyatları yer almaktadır.

	USD/TON	
	LIFFE NO 5	LONDRA SPOT
1993	276,9	281,7
1994	338,3	345,8
1995	358,8	396,9
1996	353,3	366,3
1997	312,3	315,4
1998	251,8	254,6
1999	192,7	200,4
2000	222,2	222,0
2001	238,1	248,9
2002	203,3	228,2
2003	203,7	214,3
2004	226,7	239,4
2005 ORT	278,9	
2005 Q1	267,0	
2005 Q2	289,2	
2005 Q3	287,4	
2005 Q4	271,6	

Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş. tarafından ihracatçılara ve aracı ihracatçılara yapılan

satışlarda fiyatlandırmanın; yukarıda da yer alan mukavelenin yapıldığı tarihteki Paris ve Londra şeker borsalarında oluşan fiyat ortalamasına, ton başına navlun bedeli olarak 55 USD ilave yapılarak, USD'ye endekslenen fiyat esas alınmak suretiyle belirlendiği gözlemlenmiştir. Yukarıdaki bilgiler Şeker Kurulunun 2004 faaliyet raporundan alınmıştır.

ŞEKER CİNSİ	01.04.2003 sonrası (Kg)	18.06.2004 sonrası (Kg)	01.1.2005 tarihi itibarıyla (Kg)
50 Kg. Polipropilen Torba	1.400.000	1.570.000	1,570
50 kg Polipropilen Astarlı Torba	1.400.000	1.570.000	1,570
15 Kg.Kolide 1 Kg.Paket	1.412.000	1.582.000	1,582
10 Kg.Kolide (Dökme) 5 gr.Paket	2.156.000	2.415.000	2,415
10 Kg.Kolide (25 kutu) 5 gr.lık Paket	2.627.000	2.945.000	2,945
50 Kg.Polipropilen Torba Rafine Kristal	1.471.000	1.648.000	1,648

Türkiye Şeker Fabrikaları'nın ton başına yurt içi şeker satış fiyatının, yaklaşık 800-900 USD/ton olduğu, satışların ihraç kayıtlı veya DiİB kapsamında yapılması durumunda ise, yukarıda yer alan borsa fiyatlarına 55 USD navlun bedeli eklendiği düşünüldüğünde, T.Şeker Fabrikalarının ton başına, yaklaşık olarak 400-500 USD zararın olduğu açıkça görülecektir.³

Türkiye Şeker Fabrikalarının 2001, 2002, 2003, 2004 yıllarında görev zararları dolayısıyla aldığı hazine yardımları aşağıdaki gibidir. Aşağıda da görüleceği üzere T.Şeker Fabrikalarının 2001, 2002, 2003 ve 2004 yılında DiİB kapsamında yurtiçi satışları ile ilgili görev zararının ve ihraç kayıtlı satış görev zararının toplam tutarının **2.068.829.301,78 YTL** olduğu görülmektedir.⁴

ŞEKER CİNSİ	2001 (YTL)	2002 (YTL)	2003 (YTL)	2004 (YTL)
Yurtiçi satışları görev zararı (DiİB)	59.258.887,59	100.131.833,57	131.098.288,00	129.602.449,00
İhraç şekerleri görev zararı	405.682.990,06	438.178.103,54	471.421.391,00	333.455.359,00
Diğer Alacaklar	16.769.578,37	16.769.578,37	769.579,00	769.579,00
TOLAM	481.711.456,04	555.079.515,49	603.289.258,00	463.827.387,00

3.2 DAHİLDE İŞLEME REJİMİ KAPSAMINDA TOPRAK MAHSULLERİ OFİSİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NDEN TEMİN EDİLEN ÜRÜNLER VE GÖREV ZARARININ OLUŞMASI:

İhracat öncesinde ihraç edilecek un bünyesinde kullanılmak ve/veya ihracat sonrasında olmak üzere, piyasa fiyatlarının altında DiİB sahibi firmalara TMO tarafından yapılan buğday teslimlerine ilişkin olarak Hububat Ürünü Alımı ve Satımı Hakkında Bakanlar Kurulu Kararları ile düzenlemeler yapılmaktadır. Bu düzenlemeler ile buğday unu ihracatı karşılığında düşük fiyatla buğday satışı yapılmakta olup, aradaki fark TMO'nun görev zararı sayılarak Hazine tarafından karşılanmaktadır. Buradaki uygulama; yapılmış olan ihracatlar karşılığı (ihracat sonrası) ve buğday kullanılarak yapılacak olan ihracatlar için (ihracat öncesi) olmak üzere iki türdür.

1) ihracat sonrası buğday teslimi; buğday kullanılarak yapılmış olan ihracatlar karşılığı (ihracat sonrası) buğday teslimlerinde satış fiyatı: TMO tarafından Dünya fiyatları da dikkate alınarak aylar itibarıyla USD bazında belirlenmiş USD fiyatıdır.⁵ Vadeli satışta ise vade süresine göre vade farkı eklenmektedir.

2) ihracat öncesi buğday teslimi; buğday kullanılarak yapılmış olan ihracatlar karşılığı (ihracat öncesi) buğday teslimlerinde satış fiyatı,

⁴ Bu rakamları Türkiye Şeker Fabrikalarının faaliyet raporlarından alınmıştır.

⁵ İhracat hangi ayda yapılmış ise TMO tarafından o ay için belirlenmiş satış fiyatı geçerlidir.

TMO tarafından Dünya fiyatları da dikkate alınarak aylar itibariyle USD bazında belirlenmiş USD fiyatıdır.⁶ Mal bedeli, TL/YTL olarak alıcılar tarafından sözleşmenin imzasından önce TMO hesabına peşin olarak yatırılmaktadır. USD'nin TL/YTL'ye çevrilmesinde, ödeme tarihindeki T.C.Merkez Bankası USD döviz satış kuru esas alınacaktır. Burada ihracat sonrasında buğday teslimlerinden ve Hazine kaybının önlenmesi bakımından çok önemli olan bir fark vardır. O da mal bedeli fiyat farkı kadar bir teminat uygulamasının mevcut olmasıdır. Buna göre,

- Mal bedelinin % 6'sı oranında kesin teminat,

- Mal bedeli fiyat farkı teminatı,⁷

- Mal bedeli fiyat farkı KDV'si teminatını kapsayacak şekilde Teminat Mektupları alınmaktadır.

-Tabi ihracat öncesi satışlarda bu şekilde bir teminat uygulamasına gidilirken, ihracat sonrası satışlarda bir teminat uygulamasının olmaması, Hazine kaybının önlenememesi açısından sistemin bir eksikliğidir.

TMO tarafından Buğday alım fiyatları aşağıdaki gibidir.

ÜRÜN CİNSİ	BAŞLANGIÇ ALIM FİYATI (TL/KG)	1 AĞUSTOS ALIM FİYATI (TL/KG)	1 AĞUSTOS ALIM FİYATI (TL/KG)
I-MAKARNALIK BUĞDAYLAR			
1-Anadolu Durum	360.000	365.000	370.000
2-Diğer Durum	350.000	355.000	360.000
Asgari Alım Fiyatı (Makarnalık)	273.000	277.000	281.000
II-EKMEKLİK BUĞDAYLAR			
1-Anadolu Beyaz Sert	350.000	355.000	360.000
2-Anadolu Kırmızı Sert	350.000	355.000	360.000
3- Kırmızı Yarı Sert	332.000	337.000	342.000
4-Beyaz Yarı Sert	332.000	337.000	342.000
5-Diğerleri (Kırmızı-Beyaz)	300.000	304.000	309.000
Asgari Alım Fiyatı (Yemlik Buğdaylar)	273.000	277.000	281.000

TMO tarafından iç piyasaya yapılan buğdayların satış fiyatı aşağıdaki gibidir.

ÜRÜN CİNSİ	KOD NO	2005 Mahsulü EYLÜL / EKİM / 2005	
MAKARNALIK BUĞDAYLAR		TL / KG	YTL / KG
NO 1 Anadolu Durum	1121	400.000	0,4000
NO 2 Anadolu Durum	1122	390.000	0,3900
NO 3 Anadolu Durum	1123		
NO 1 Diğer Durum	1131	390.000	0,3900
NO 2 Diğer Durum	1132	380.000	0,3800
NO 3 Diğer Durum	1133		
Düşük Vasıflı			
Durum Buğdayı	1140	330.000	0,3300
EKMEKLİK BUĞDAYLAR			
A GURUBU ANADOLU BEYAZ SERT EKMEKLİK BUĞDAYLAR			
NO 1	1211	390.000	0,3900
NO 2	1212	380.000	0,3800
NO 3	1213	370.000	0,3700
NO 4	1214		
A GURUBU ANADOLU KIRMIZI SERT EKMEKLİK BUĞDAYLAR			
NO 1	1221	390.000	0,3900
NO 2	1222	380.000	0,3800
NO 3	1223	370.000	0,3700
NO 4	1224		
A GURUBU KIRMIZI YARI SERT EKMEKLİK BUĞDAYLAR			
NO 1	1231	380.000	0,3800
NO 2	1232	370.000	0,3700
NO 3	1233	360.000	0,3600
NO 4	1234		
B GURUBU BEYAZ YARI SERT EKMEKLİK BUĞDAYLAR			
NO 1	1311	380.000	0,3800
NO 2	1312	370.000	0,3700
NO 3	1313	360.000	0,3600
NO 4	1314		
C GURUBU DİĞER KIRMIZI-BEYAZ EKMEKLİK BUĞDAYLAR			
NO 1	1411-1421	350.000	0,3500
NO 2	1412-1422	340.000	0,3400
NO 3	1413-1423	330.000	0,3300
NO 4	1414-1424		

⁶ Sözleşme hangi ayda imzalanmış ise TMO tarafından o ay için belirlenmiş satış fiyatı geçerlidir.

⁷ Mal bedeli fiyat farkı, Satıcının sözleşme tarihindeki; cari yurt içi satış fiyatı (Yurt içi satış fiyatının USD karşılığı; sözleşme tarihindeki T.C.Merkez Bankası USD Döviz Alış Kuru esas alınarak belirlenecektir.) ile DİİB kapsamında belirlenen satış fiyatı arasındaki farktır.

TMO tarafından DiİB Kapsamında yapılan buğday satış fiyatı ise (USD/Ton) aşağıdaki gibidir.

CİNSİ	KOD NO	AĞUSTOS 2005			EYLÜL 2005			EKİM 2005		
		2005 YILI ÜRÜNÜ	2004 YILI ÜRÜNÜ	2003 YILI ÜRÜNÜ	2005 YILI ÜRÜNÜ	2004 YILI ÜRÜNÜ	2003 YILI ÜRÜNÜ	2005 YILI ÜRÜNÜ	2004 YILI ÜRÜNÜ	2003 YILI ÜRÜNÜ
Anadolu Bey.Sert - A1 Anadolu Kır.Sert	1211-1221	144	142	134	130	125	120	132	126	121
A2 Anadolu Bey.Sert - A2 Anadolu Kır.Sert	1212-1222	138	136	129	126	121	116	128	122	117
A3 Anadolu Bey.Sert - A3 Anadolu Kır.Sert	1213-1223	132	130	121	122	117	112	124	118	113
A4 Anadolu Bey.Sert - A4 Anadolu Kır.Sert	1214-1224	-	124	116	-	113	108	-	114	109
A1 Kır.Yarı Sert- B1 Beyaz Yarı Sert	1231-1311	135	133	125	123	118	113	125	119	114
A2 Kır.Yarı Sert- B2 Beyaz Yarı Sert	1232-1312	129	127	120	119	114	109	121	115	110
A3 Kır.Yarı Sert- B3 Beyaz Yarı Sert	1233-1313	123	121	115	115	110	105	117	111	106
A4 Kır.Yarı Sert- B4 Beyaz Yarı Sert	1234-1314	-	115	113	-	106	101	-	107	102
C1 Diğer Beyaz- Kırmızı	1411-1421	124	123	117	116	111	106	118	113	107
C2 Diğer Beyaz- Kırmızı	1412-1422	118	117	111	110	105	104	112	107	105
C3 Diğer Beyaz- Kırmızı	1413-1423	112	111	105	104	103	102	106	104	103
C4 Diğer Beyaz- Kırmızı	1414-1424	-	108	103	102	101	100	104	102	101

Yukarıdaki tablodan da görüleceği üzere; TMO, üreticiden tonunu ortalama 270 USD'den aldığı ekmeklik buğdayı, ihracatçılara DiR kapsamında tonunu yaklaşık olarak 104-155 USD'den, makarnalık buğdayı ise yaklaşık olarak 173-191 USD'den satmaktadır. Bu uygulamanın, Dünya fiyatlarından girdi sağlayabilen un, makarna, bisküvi ihracatçıları uluslararası ihalelerdeki rekabet gücünü artırmayı amaçlamasına karşın, yapılan inceleme ve soruşturmalar sonucunda, bu uygulamalardan yararlanan ihracatçıların yurt dışı satışlarının hayali olduğu anlaşılmaktadır.

TMO ise, üreticiden ortalama tonunu 270 USD'den aldığı ekmeklik buğdayı, yurt içinde KDV hariç yaklaşık 278-344 USD/Ton, makar-

nalık buğdayı ise KDV hariç yaklaşık 317-344 USD/ton dan satmaktadır.

2005 yılında Toprak Mahsulleri Ofisinde, DiR kapsamında 2.923.378 ton buğday satışı yapılmış, bu satış nedeniyle TMO'nun 2005 yılı görev zararı 733.847.000 YTL olmuştur.⁸

Konya Ticaret Borsasının Eylül 2005 Dünya Hububat Raporunda; Türkiye'nin Irak'a 350 bin ton buğday unu sattığı, Irak'ın ABD'den 200.000 Ton Kırmızı sert kışlık buğday alımı yaptığı, 1 milyon tonluk buğday ihalesi açıldığı ve bunun da ABD tarafından karşılandığı haberleri yer almaktadır. Uncular Federasyonu Başkanının açıklamalarına göre: 2005 yılında iki milyon ton un ihracatı yapıldığı, bu ihracatın

⁸ Bu rakamlar Devlet Denetleme Kurulu'nun 2006/3 sayılı 22/03/2006 Raporundan alınmıştır.

yarısının da Irak'a yapıldığı belirtilmiştir. Türkiye'nin 2004 yılında Irak'a yaptığı buğday unu ihracatının 197.268 ton olduğu, Tarımsal Ekonomi Enstitüsü tarafından düzenlenen Buğday Durum ve Tahmin Raporunda görülmektedir. Bu durumda, Irak'a yapılan bu buğday ihracatının büyük bir kısmının hayali olabileceği düşünülmektedir. Çünkü, un ihracatı, yapan veya yapmış gibi görünen firmalar, bu ihracat karşılığında alacakları buğdaydan ton başına yaklaşık 150 USD haksız kazanç elde etmektedirler ve bu kazanç ise DİR'in zayıf yönlerinden dolayı çok kolay ve risksiz olmaktadır.

4-DAHİLDE İŞLEME REJİMİ KAPSAMINDA YURT DIŞINDAN TEMİN EDİLEN HAMMADDE VE MALZEMELER VE BU DURUMUN ÜLKEMİZ EKONOMİSİNE OLUMSUZ ETKİLERİ;

Makalemizin önceki bölümlerinde, DİR kapsamında yurt içinden temin edilen girdilerin ülke ekonomisine verdiği zararlardan bahsedilmektedir. Bununla birlikte; DİR kapsamında yurt dışından getirilen ancak, işlendikten sonra tekrar yurt dışı edilmeyen girdilerin de ülkemiz adına büyük zararlara yol açtığı bir gerçektir. Zira, DİR kapsamında sahte gümrük belgesi düzenlenmesi veya vergisiz olarak getirilen eşyanın yeniden ihraç edilmemesi gibi yollarla, **300.000.000 USD ve 25.000.000,00 YTL** değerinde muhtelif eşyanın kaçakçılığının yapıldığı hususu; Yolsuzlukların Sebeplerinin, Sosyal ve Ekonomik Boyutlarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu (10/9) Raporunun ikinci kısmında yer almıştır.

Dahilde işleme yoluyla vergi ödemeden ithal edilen veya yurt içinden piyasa fiyatlarının çok altında (üçte bir veya dörtte bir fiyat avantajıyla) kamu kuruluşlarından sağlanan girdilerin, iç piyasada satılıp daha sonra ihraç edilmiş gibi gösterilmesi durumunda; ithal vergilerinin ödenmemesi, fiyat avantajı, KDV iadesi ve düşük faizli kredi kullanılması gibi haksız kazançlar sağlan-

ması söz konusu olmaktadır.

DİR kapsamında yurt dışından getirilen ancak işlendikten sonra tekrar yurt dışı edilmeyen ve bundan dolayı DİR kapsamında sahte gümrük belgesi düzenlenmesi veya vergisiz olarak getirilen eşyanın yeniden ihraç edilmemesi durumunda; 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun Üçüncü maddesinin "f" bendinde yer alan suç işlenmiş olup, bu suç karşılığında eşyanın gümrüklenmiş değerinin üç katından az, altı katından fazla olmamak üzere ağır para cezasına hükmolunmaktadır. Ayrıca Türk Ceza Kanunu'nun, Evrakta Sahtecilik hükümlerine göre takibat yapılmaktadır.

DİR kapsamında yurt içinden alınan (TMO ve T.Şeker Fab.) ürünlerin işlendikten sonra veya ürün olarak tekrar yurt dışı edilmemesi durumunda ise 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun "3"üncü maddesinin "ı" fıkrasının "2"nci bendinde yer alan suç işlenmiş olacaktır. Bunun cezası ise, eşyanın beyan edilen FOB kıymetinin beş katından az, on katından fazla olmamak üzere ağır para cezasıdır. Her iki suç da, anılan Kanun gereğince teşebbüs suçu olarak sayılmamıştır. Ayrıca suça konu eşyaların müsadereci hükmolunmamıştır. 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda bahse konu suçların teşekkül halinde işlenmesi durumunda hapis cezası öngörülmüş olup, bunun cezası da 2 yıldan 6 yıla kadar hapis cezasıdır. Söz konusu Kanunda; hürriyeti bağlayıcı ceza öngörülenler haricindeki suçları işleyenlerin, ilgili maddelerde belirtilen para cezalarının asgari haddini, soruşturma giderleri ile birlikte Cumhuriyet savcılığınca yapılacak tebligat tarihinden itibaren on gün içinde ödeyeceklerini yazılı olarak bildirmeleri ve otuz gün içinde merciiine ödemeleri halinde haklarında kamu davası açılmayacağı hükmü yer almaktadır. Kanun koyucunun iyi niyetine rağmen, gerek cezalardaki azlık, gerekse kamu davası açılmaması hali, kaçakçılığı kazançlı bir meslek haline getirecektir.

5- SONUÇ:

Ülkemizin ihracat miktarının artırılması ve ihracatçı firmaların dünya piyasasında rekabet etmesi için getirilen DİR kapsamında; 1998-2002 yılları arasında **300.000.000 USD ve 25.000.000,00 YTL** değerinde muhtelif eşyanın kaçakçılığının yapıldığı;

TMO'nun 2005 yılında DİİB kapsamında yapmış olduğu buğday satışlarından dolayı toplam **733.847.000,00 YTL görev zararının olduğu, DİİB kapsamında 150.000 ton buğday ununun ihraç edilmediği;**

Türkiye Şeker Fabrikalarının 2001, 2002, 2003 ve 2004 yıllarında DİİB kapsamında yurtiçi satışları görev zararının ve ihraç kayıtlı satış görev zararının toplam tutarının **2.068.829.301,78 YTL** olduğu, DİİB kapsamında T. Şeker Fabrikaları tarafından imalatçı-ihracatçılara teslim edilip de yurt dışı edilmeyen şeker miktarının **191.668,24 ton olduğu,** makalenin önceki bölümlerinde ayrıntılı bir şekilde vurgulanmıştı.

Bu sistemin zayıf yönlerinin ve yapılacak suiistimallerin ortadan kaldırılması için gerekli çözüm önerilerimiz ise aşağıda belirtilmiştir.

1) DİİB'ler ile kamusal teşvik ve avantajlardan yararlanıldığından (bu teşvik ve avantajların miktarı çok fazladır) DİİB'ler verilirken, ibraz edilen belge ve bilgilerin, kişi ve firmaların güvenilirliklerinin tespit ve araştırılmasının yapılması; bu belgelerin, firma araştırmaları, kapasite ve alt yapı tespitleri sağlıklı olarak yapıldıktan sonra verilmesi, bu belgeleri, gerekli araştırmaları yapmadan verenlere ciddi müeyyideler yüklenmesi gerekmektedir.

2) Gerçeğe aykırı ihracatlar dolayısıyla oluşan zararların bertaraf edilebilmesi için; fiyat farkı ve diğer yükümlülükler karşılığının tam olarak güvence altına alınması, alınan teminatların, doğru ve sağlıklı tespitler yapıldıktan sonra iade edilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

3) Gerek Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda yer alan cezalar ve gerekse de Dahilde İşleme Mevzuatına ilişkin yaptırımlar caydırıcı nitelikte olmayıp, etkin şekilde uygulanamamaktadır. Bu nedenle, cezaların artırılması ve etkin şekilde uygulanması sağlanmalıdır.

Birden çok DİİB'e sahip firmanın, bir belgesi ile ilgili yaptırım uygulandığında, ilgili firma, diğer belgeler kapsamında işlemlerini yürütmekte; gerçeğe aykırı belgelerle yapıldığı anlaşılan ihracatlar, taahhüt hesabından çıkarılarak, başka ihracatlarla taahhüt kapatılması imkanı sağlanmaktadır. Öte yandan firma değişikliği yoluyla mevcut teşviklerden yararlanmaya devam edilebilmektedir. Keza, af niteliğindeki uygulamalar da yaptırımların etkin şekilde uygulanmasını ortadan kaldırmaktadır. Bu konuda sabıkası olan firmalara veya ortaklara bir daha DİİB verilmemesi ve bunların takibe alınması gerekir. AB ülkelerinde olduğu gibi, ticari suç işleyen bir firmanın aynı şekilde ticari hayatına devam etmesine izin verilmemesi gerekmektedir. Böylece usulsüzlük yapan, kamuyu zarara uğratan firmaların, uygulanacak yaptırımlarla sistem dışına çıkarılarak haksız rekabetin ortadan kaldırılması gerekir

4) DİR'in uygulanmasında, ihracatçı Birlikleri Genel Sekreterliklerine önemli bir işlev yüklenmiştir. DİR'in en önemli aşamalarından biri olan taahhüt kapatma işlemi, ihracatçı Birlikleri Genel Sekreterliklerince yapılmaktadır. ihracatçı Birlikleri Genel Sekreterlikleri esas itibarıyla, Dış Ticaret Müsteşarlığı'na bağlı, özel bütçeli birer meslek teşekkülüdürler. Kapatma, kayıt, düzeltme vb. hizmetler ücret karşılığı yapılmakta, birlik üyeleri ihracatçılar, maktu ve nispi aidatlar ödemekte, teşekkülün organlarında yer almaktadırlar.

Bu nedenle söz konusu kamusal işlemin, Dış Ticaret Müsteşarlığı'nca yerine getirilmesi veya AB ülkelerinde olduğu gibi Gümrük İdarelerine bırakılması yönünde düzenleme yapılmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

Yine Avrupa Birliği ülkelerinde olduğu gibi; iznin geçerlilik süresi, Gümrük İdareleri tarafından, başvuru sahibinin ekonomik koşullarına ve özel ihtiyaçlarına göre belirlenmeli, iznin geçerlilik süresi boyunca bu iznin verilmesinde esas alınan şartların periyodik aralıklarla gözden geçirilmesi için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

5) Usulsüzlükleri tespit edilen firmaların; KDV iadesi ile ilgili olarak, Maliye Bakanlığı'nca; gümrük uygulamaları ile ilgili olarak da Gümrük Müsteşarlığı'nca riskli firma olarak kabul edilmeleri ve gerekli işlemler yapılmak üzere, değerlendirmeye alınmaları gerekmektedir.

6) TMO'dan temin edilen ihracat sonrası buğday teslimlerine ilişkin de teminat alınması uygulanmasına geçilmesi gerekmektedir.

Türkiye Şeker Fabrikalarının ihracat kayıtlı satışlarından doğan zararların Hazine tarafından karşılanmamasında olduğu gibi, TMO tarafından DİİB kapsamında yapılan satışlardan doğan zarar-

ların da Hazine tarafından karşılanmaması gerekmektedir.

7) Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş. ve TMO tarafından yapılan satışlarda; teminat uygulamasının gözden geçirilmesi ve sözleşme öncesi firmalara ilişkin gerekli risk analizlerinin yapılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA:

- 1- Devlet Denetleme Kurumunun TMO Hakkındaki İnceleme Raporu,
- 2- Yolsuzlukların Sebeplerinin, Sosyal ve Ekonomik Boyutlarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu (10/9) Raporu,
- 3- TMO Web Sitesi,
- 4- Türkiye Şeker Fabrikalarının Web Sitesi,
- 5- Ulusal Basın.